

ETIKA
HELYI TANTERV
7–8. évfolyam

2020

Ebben az életkori szakaszban az erkölcsi szabályok értelmezésében egyre jobban a mérlegelő gondolkodás dominál. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye, az elfogadottság jutalmazó szerepének motiváló hatása, s annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és az önismeret kibontakozásával kialakul a saját érzelmek és gondolatok megfigyelése és ellenőrzése feletti mérlegelés. Gyakorlattá válik a belülről vezérelt személyes véleményformálás a saját érzelmekről, szükségletekről és gondolatokról. A serdülőkorba lépő fiatal számára ezt az időszakot a társas önazonosság, társas identitás próbálgatása jellemzi. Ezen kapcsolatokban különféle viselkedéseket tapasztalhat, különböző élmények megosztására van lehetősége, így viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik. Hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja. Az erkölcs és etika tantárgynak külön figyelemmel kell lennie arra, hogy előtérbe kerülhet a kortársak viselkedésének szerepszerű átvétele. A fiúk társas-lelkületi fejlődésében egyre jelentősebb szerepet kap a félelem és a szomorúság elrejtésének igénye, mely az erőtlenség kifejezéséként is értelmezhető. Ebben az időszakban az empatikus viszonyulás határai jelentősen kitágulnak, mert a serdülő fogékonyra válik a társadalmi életben megnyilvánuló igazságtalanságok észlelésére. Az órai beszélgetések valamennyi formája elősegítheti a lelkiismeret közösségben történő erősödését. Ebben az életkorban megkezdődik a személyes világkép és világnézet kialakulása, ezért ezekben az években az oktatás fontos feladata, hogy ezt a folyamatot támogassa. A formálódó világképben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

A 7–8. évfolyamos tanulók életében egyre többször jelenik meg a döntéshozatal, a felelősségvállalás önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. A különböző élethelyzetek felhívják a tanulók figyelmét az önismeret fontosságára, a társakkal való kommunikáció és együttműködés jelentőségére, az egészségmegőrző tevékenységek végzésének és a pénzügyi tudatosság fejlesztésének a nélkülözhetetlenségére. Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre való nevelés általános céljainak megvalósításában. 13–14 évesen a tanulók már önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcsstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az állampolgárságra és demokráciára nevelésnek, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésének is.

7. évfolyam
Éves óraszám: 34 óra
Heti óraszám: 1 óra

Tematikai egység	Órakeret (34 óra)
Éntudat – Önismeret	10
Család – Helyem a családban	12
Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas lelkiületi közösségekben	12

Tematikai egység	Éntudat – Önismeret	Órakeret: 10 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK		
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési- oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:	– reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; – a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét; – a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; _ – megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, az iskolai közösségekben.	
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	– megismeri az identitás fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját identitásának néhány elemét; – ismer testi és mentális egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait; – különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit. – célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<u>Önismeret</u> • Saját főbb személyiségjegyek vizsgálata; • Ismerkedés a társadalmi szerepekkel, elvárásokkal; • Saját identitás fogalmának bővítése; • Az emberi gondolkodásmód sokszínűsége megértése; • Azonos helyzetekre adott eltérő reakciók, vélemények elemzése; • Az egyének és az emberiség néhány cselekvésének etikai szempontú értékelése, a saját értékrenddel való összevetése; • Önkifejezési módok gyakorlása. <u>Szükségletek és igények</u> • A tanulás és fejlődés összefüggéseinek megértése a tanuló életében; • Információforrások kritikus elemzése; • Saját szokások, életvezetési mód, életszemlélet értékelése a testi és mentális egészség, a lehetséges káros tényezők feltárása, ezek elkerülésére javaslatok az önazonosság és a fejlődés szempontjából; • Saját igények és szükségletek feltárása. <u>Célok és tervek</u> • A felelősség, önismeret, munka, együttműködés, kreativitás, vállalkozó szellem, munkamegosztás, pénzügyi tudatosság megjelenése a mindennapi cselekvésekben; • A siker, a boldogság, boldogulás átérzése, azonosítása az egyén életében; • A pozitív életszemlélet tudatosítása; • Néhány személyes életcél megfogalmazása.
Kulcsfogalmak/fogalmak	önismeret, önazonosság, boldogulás, boldogság, jólét, jóllét, stressz, káros szenvedély, függés, alkotás, munka, pénzügyi tudatosság

Tematikai egység	Család – Helyem a családban	Órakeret: 12 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK		
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:	reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményeket okozhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban.	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	– megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a problémás helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért; – azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; egyre reálisabban a saját szerepét és feladatait; – azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust, felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, és megfogalmazza, hogy milyen módon kezelhetők ezek; – felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közösségi értékeket; – azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<u>Érzelmek és cselekvések hatása</u> • Külső és belső tényezők összehangolása, amelyek az érzelmi-mentális állapotra hatással lehetnek; • Stratégiák kidolgozása a negatív hatások kivédésére; • Valós és virtuális térben zajló cselekvések elemzése a másokra tett hatás és etikai értékek szempontjából; <u>Kölcsönösség és egyenlőség a kapcsolatokban;</u> • A bizalom, szeretet, tisztelet, segítség és intimitás megérzése, megjelenése a kapcsolatokban • Pozitív minták a harmonikusan működő párok kapcsolatokra;
	• A másik igényeit és szükségleteit figyelembe vevő és a saját igényeket megfogalmazó kommunikáció gyakorlása; • Az egyenlőtlen, kihasználó vagy bántalmazó kapcsolat jellemzőinek azonosítása, az erre vonatkozó jogok és a védelem lehetőségeinek megismerése. <u>Változások a családban</u> • A család társadalmi funkciói értelmezése, a családszerkezet sokfélesége; • A harmonikus családi életet meghatározó értékek összegyűjtése, • A támogatás, megértés, tanulás, együttérzés és egyenlőség vizsgálata családi kapcsolatokban; • A serdülőkor önállósági igényéből vagy az életkori különbségekből eredő vélemény- és érdekkonfliktusok azonosítása.
Kulcsfogalmak/fogalmak	érzelem, szerelem, párok kapcsolat, vonzódás, intimitás, bizalom, hűség, igény, nemzedék, értékrend, önvédelem, zaklatás, emberi jogok.

Tematikai egység	Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	Órakeret: 12 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK		
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-	– reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; – a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét;	

oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:	- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; - megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, az iskolai közösségekben.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	- képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni; - kölcsönös megértésre törekszik; - felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket; - rendelkezik tapasztalatokkal, érvekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására; - azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására; - törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket; - nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt.
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	- <u>Felelősség egymásért</u> - <u>A kapcsolatrendszerben elfoglalt különböző helyzetek, szerepek elemzése</u> - <u>Rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;</u> - Az egyén felelősségének megfogalmazása különböző szerepekben: cselekvőként vagy szemlélőként, aktív segítőként vagy érzelmi támogatóként a valós és a virtuális térben is. - <u>A kapcsolatok minősége</u> • Egymás jobb megismerésének és a társas kapcsolatrendszer gazdagításának módjai;
	• A másokat megítélő vélemények elemzése a lehetséges sztereotípiák, az előítéletek, elfogadás, tolerancia alapján; • A figyelmesség, közös tervezés és az együttműködés példáinak érvényesítése; • A tartós kapcsolatok és párkapcsolatok alapvető feltételeinek megismerése. - <u>A kapcsolatok megóvása</u> • Kapcsolati konfliktusok elemzése eltérő igények, kommunikáció és érzelmek szempontjából, megoldási stratégiák kidolgozása; • A felelősségvállalás, bocsánatkérés és a jóvátétel szerepének felismerése a kapcsolatok helyreállításában,
Kulcsfogalmak/fogalmak	kapcsolatrendszer, viszonyulás, konfliktuskezelés, jóvátétel, alkalmazkodás, önállóság, cselekvés, átélés, előítélet, elfogadás

A fejlesztés várt eredményei és a továbbhaladás feltételei a 7. évfolyam végén	A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és tudatos lény, akit veleszületett képességei alkalmassá tesznek a tanulásra, mások megértésére és önmaga vizsgálatára. Érti, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik, nézeteik és értékrendjük egyaránt befolyásolják. Képes reflektálni saját maga és mások gondolataira, motívumaira és tetteire. Életkorának megfelelő szinten ismeri önmagát, hosszabb távú elképzeléseinek kialakításakor képes reálisan felmérni a lehetőségeit. Képes erkölcsi szempontok szerint mérlegelni különféle cselekedeteket, és el tudja viselni az értékek közötti választással együtt járó belső feszültséget. Képes ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni. Tisztában van vele, hogy baráti és párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért. Életkorának megfelelő szinten tisztában van vele, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Fontosnak érzi a közösséghez tartozást, miközben törekszik személyes autonómiájának megőrzésére. Képes megfogalmazni, hogy mi okoz neki örömet, illetve rossz érzést.

8. évfolyam
Éves óraszám: 34 óra
Heti óraszám: 1 óra

Tematikai egység	Órakeret (34 óra)
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12

Tematikai egység	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	Órakeret: 10 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK		
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:	– azonosítja, értelmezi a nemzet, a kulturális közösség számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében; – érzelmileg, társas-lelkületileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét; – azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk; – a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét; – képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására; – azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében; – azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk; – értékeli az etikus és nem etikus cselekvések lehetséges következményeit.	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	- azonosítja a valós és virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért; - értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben; - fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet és Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről; - ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése; - azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit; ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, kettős kötődésű személyekről; - ismeri a rá vonatkozó gyermekjogokat, ezek fő szabályozó dokumentumait, értelmezi kötelezettségeit, részt vesz szabályalkotásban; - ismeri az alapvető emberi jogokat és vizsgálja ezek érvényesülését különböző embercsoportok esetében; - megismeri a hátrányos helyzetű személyek érdekében szervezett programokban való részvétel lehetőségeit; - reflektív módon vizsgálja saját és csoportja gondolkodását más csoportokról; kifejti véleményét a sztereotípiák és előítéletek hatásáról.
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	- <u>A közösségek és identitás</u> • A kulturális-társadalmi identitás alapjai, a nemzeti identitás megőrzése; • Európa szerepének felismerése, mint a nemzeti kulturális identitás egyik meghatározója; • A különböző közösségekhez tartozás lehetséges ellentmondásai feltárása; • Különböző közösségek viszonyainak elemzése; • Az európai értékrend elemei a társadalmi és jogrendszerekben, ezek megvalósulása vagy hiánya a mindennapokban. - <u>Értékek a társas együttműködésben:</u> • A kölcsönös bizalom, becsületesség és felelősségvállalás, mint fő közösségsszervező értékek azonosítása; • Az elesettek segítése, a szolidaritás fogalmának értelmezése;

	• Véleményalkotás a szabálysértés, csalás, jogsértés, bűnelkövetés eseteiről egyéni és társadalmi kár szempontjából, egyben a társadalmi elfogadottságáról; • Kérdések megfogalmazása a büntetés néhány formájáról; • Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése; • Fontos társadalmi értékek megvalósításának érdekében végzett tevékenységek megismerése; • A jogok és köteleességek rendszerének elemzése több társadalmi szinten; • Az egyén aktív részvételi lehetőségei a társadalom életének szabályozásában; • Társadalmi témájú média hírek elemzése, saját médiafogyasztás vizsgálata; • Az agresszív nyelvhasználat és az információtorzítás felismerése.
Kulcsfogalmak/fogalmak	nemzet, nemzetiség, kultúra, identitás, tolerancia, szolidaritás, szabályszegés, jogsértés, bűn, büntetés, érdekérvényesítés, társadalmi cél, média

Tematikai egység	A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	Órakeret: 12 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK		
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:	– megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére; – értékeli, értelmezi az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét; – döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntartható fejlődés megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a társadalmi problémák kezelése érdekében; – megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.	
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	– folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, kritikus szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit, korlátait; – megismeri és véleményezi a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket; – értelmezi a fenntartható fejlődés és a legfontosabb társadalmi problémák megoldása érdekében javasolt stratégiákat, cselekvési lehetőségeket.	
	– <u>Lehetőségek és egyenlőtlenségek</u>	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	• Megismeri az általános emberi szükségleteket az egyén, a helyi közösségek és az emberiség szintjén is; • Az egyén és közösség rövid és hosszú távú érdekei közötti ellentmondások feltárja; • Az emberiség létezésének alapvető feltételeit veszélyeztető folyamatok azonosítja; • Társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek okainak megismerése. – <u>Az ember és környezetének kölcsönhatása</u> • Az emberiség életét és gondolkodását leginkább befolyásoló technológiák hatásainak elemzése a személyes kapcsolatok és az életminőség szempontjából, megoldási javaslatok, etikai szabályok megfogalmazása a problémákra; • Károsító és építő, környezetszépítő tevékenységek megkülönböztetése;
	• Néhány környezeti etikai és bioetikai kérdés megismerése; – <u>Az emberiség jövője</u> • A fogyasztói és pénzügyi tudatosság fő elveinek rendszerezése; • Környezetbarát technológiai megoldások, kreatív újrahasznosítási lehetőségek feltárása; • Saját célok megfogalmazása a fenntartható fejlődés érdekében.
Kulcsfogalmak/fogalmak	erőforrás, globális hatás, újrahasznosítás, környezetbarát technológia, egyéni felelősség, fenntartható fejlődés, egyenlőtlenség

Tematikai egység	Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	Órakeret: 12 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK		
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési- oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:	– értelmezi az európai, a nemzeti kultúra közös eredetét, forrását azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében; – azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk; – értékeli az etikus, a nem etikus cselekvések lehetséges következményeit; – reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére; – képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; – egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	– értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását; – feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban; – feltárja, hogyan jelenik meg a hétköznapok során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai; – a megismert vallások erkölcsi tanításait összeveti személyes véleményével; – saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában a kölcsönös tolerancia elveit gyakorolja.
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– <u>Világnézet és erkölcs</u> • Különböző világnézeten alapuló gondolkodások összehasonlítása; • Az erkölcs, mint viselkedést szabályozó értékrendszer, az erkölcsi fogalmak egyéni értelmezése; • A személyes erkölcs kialakulását befolyásoló tényezők azonosítása: a család, a média, a kortárs csoportok, a nevelők; • Az egyén és közösség értékítéletének ütköztetése; • A saját értékrendnek megfelelő és ellentmondó viselkedés gyakorlása; • A zsidóság és a kereszténység, világképeinek fő vonásai, fő tanításaik megismerése; • A vallás szerepének jelentőségének azonosítása az emberek életében;
	• A zsidó és keresztény vallások álláspontjainak értelmezése néhány általános etikai kérdésben; • Az egyházak társadalmi tevékenységének megismerése, együttműködés közös célok érdekében. – <u>A vallások tanításai</u> • A tízparancsolat megismerése; • A felebaráti szeretet, felelősségvállalás gyakorlása a másik ember iránt; • Olyan értékek keresése, melyek azonosak a vallásos és nem vallásos emberek számára.
Kulcsfogalmak/fogalmak	vallás, hit, erkölcs, kereszténység, iszlám, judaizmus, hinduizmus, buddhizmus, felebaráti szeretet, karitás, aranyszabály, az élet tiszteletének elve, tízparancsolat

**A fejlesztés várt
eredményei, a
továbbhaladás
feltételei a 8. évfolyam
végén**

A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és tudatos lény, akit veleszületett képességei alkalmassá tesznek a tanulásra, mások megértésére és önmaga vizsgálatára. Érti, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik, nézeteik és értékrendjük egyaránt befolyásolják. Képes reflektálni saját maga és mások gondolataira, motívumaira és tetteire. Életkorának megfelelő szinten ismeri önmagát, hosszabb távú elképzeléseinek kialakításakor képes reálisan felmérni a lehetőségeit. Képes erkölcsi szempontok szerint mérlegelni különféle cselekedeteket, és el tudja viselni az értékek közötti választással együtt járó belső feszültséget. Képes ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni. Tisztában van vele, hogy baráti- és párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért. Kialakultak benne az európai identitás csírái. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Érti a szabályok szerepét az emberi együttélésben, s e belátás alapján igyekszik alkalmazkodni hozzájuk; igényli azonban, hogy maga is alakítója lehessen a közösségi szabályoknak. Van elképzelése saját jövőjéről, és tisztában van vele, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának megfelelő szinten tisztában van vele, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Fontosnak érzi a közösséghez tartozást, miközben törekszik személyes autonómiájának megőrzésére. Képes megfogalmazni, hogy mi okoz neki örömet, illetve rossz érzést. Tisztában van a függőséget okozó szokások súlyos következményeivel. Tudja, hogy ugyanazt a dolgot különböző emberek eltérő módon ítélik meg, ami konfliktusok forrása lehet